

Hyvä tietää SUOLISTOSYÖVÄN SEULONNASTA

Seulonnan avulla suolistosyöpä pyritään havaitsemaan oireettomassa varhaisvaiheessa. Seulonnan tavoitteena on vähentää suolistosyövästä johtuvia kuolemia.



Suomen Syöpärekisteri



SUOLISTO-
SYÖVÄN
SEULONTA

Suolistosyöpä on yhteisnimi paksu- ja peräsuolen syöville.
Vain eturauhassyöpä ja rintasyöpä ovat suolistosyöpiä yleisempiä syöpätauteja Suomessa.

SUOLISTOSYÖVÄN SYNTY

Suolistosyöpä syntyy, kun suolen limakalvon solut muuttuvat pahanlaatuisiksi ja alkavat lisääntyä hallitsemattomasti. Suurin osa suolistosyövistä kehittyy suolen limakalvon hyvänlaatuisista kohoumista eli

polyypeista, joita kutsutaan myös adenoomiksi. Kasvaimet kehittyvät pahanlaatuisiksi yleensä huomaamattomasti, sillä polyyppit eivät useinkaan aiheuta minkäänlaisia oireita.

RISKITEKIJÄT

Suolistosyövän riskitekijöillä tarkoitetaan niitä yksittäisiä tekijöitä, jotka lisäävät mahdollisuutta sairastua kyseiseen tautiin. Kaikkia suolistosyövän aiheuttajia

ei tunneta tarkasti, mutta sekä ympäristötekijöillä että perinnöllisyydellä on vaikutusta kasvaimen syntyyn.

Sairastumisen todennäköisyyttä lisäävät:

- Ikä (kahdeksan kymmenestä sairastuneesta on yli 60-vuotias)
- Liikkumattomuus
- Tupakointi
- Runsaasti prosessoitua ja punaista lihaa sisältävä ruokavalio
- Runsas alkoholinkäyttö
- Ylipainoisuus
- Lähisukulaisten suolistosyöpä



Suolistosyövän todennäköisyyttä vähentävät runsas ravintokuidun saanti sekä kasvien ja hedelmien käyttö ja fyysinen aktiivisuus.

OIREET

Suolistosyövän oireet puuttuvat alussa usein kokonaan tai ne ovat epämääräisiä. Tyypillisimpiä oireita ovat erilaiset suolen toiminnan muutokset, kuten vatsakivut, ummetus, vaihteleva ripuli, ulostamisvaikeudet sekä verinen uloste. Myös limaisia ja niukoja ulosteita tai vatsan turvotusta ja kouristelua voi esiintyä. Joskus anemia ja väsymys tai selittämätön painonlasku voivat viitata suolistosyöpään.

Koska suolistosyöpään liittyvät oireet ilmenevät vähitellen ja samankaltaisia vatsavaivoja on saattanut esiintyä vuosia aiemminkin, ei niitä usein osata pitää

vakavina. Moni saattaa pitää oireita myös hävettävänä. Tämän vuoksi tutkimukseen hakeutuminen usein viivästyy.

Jos oire jatkuu ilman selkeää syytä, ota yhteyttä lääkäriin. Toimi näin, vaikka olisit juuri osallistunut tai olisit lähiaikoina osallistumassa seulontaan. Useimmiten oireille löydetään tutkimuksissa muu syy kuin syöpä.

SUOLISTOSYÖVÄN SEULONTA

Suolistosyövän seulonnan tarkoitus on havaita suolistosyöpä varhaisvaiheessa, jolloin se on todennäköisemmin parannettavissa. Seulonnan tavoite on vähentää suolistosyövästä johtuvia kuolemia.

Suoliston kasvain voi vuotaa alussa hiukan verta, joka ei näy paljain silmin. Seulontatestin avulla tällainen

piilevä veri voidaan havaita ulosteesta. Näin tauti voidaan löytää varhaisessa vaiheessa ja hoitaa ennen kuin syöpä pääsee kehittymään pitkälle.

Suolistosyövän kohderyhmä ovat 56–74 -vuotiaat, koska suolistosyöpä on yleisin tässä ikäryhmässä. Seulontakutsu lähetetään kahden vuoden välein. Seulonta pitää toistaa säännöllisesti, koska yksi testi kertoo vain sen hetkisen tilanteen. Seulonta on osa kotikunnan terveydenhuoltoa.



Seulonnan avulla voidaan havaita myös polyyppeja, jotka eivät ole syöpiä, mutta joista osa voi kehittyä syöviksi. Polyypit voidaan poistaa, jolloin syöpää ei kehity. Täten seulonnalla voidaan myös ehkäistä syöpää.

SEULONTATESTI

Suolistosyövän seulonnassa käytettävän testin nimi on FIT. Se on immunokemiallinen testi, jolla etsitään piilevää verta ulosteesta.

Seulontaan kutsuttavat saavat postitse kutsun, näytteenottovälineen ja tarkat ohjeet näytteen ottamista

varten. Seulontanäyte otetaan kotona sivelemällä testitikkua omassa ulosteessa. Näyte postitetaan tutkittavaksi seulontakeskukseen paketista löytyvässä pahvikuoressa, jonka postimaksu on valmiiksi maksettu. Seulontakeskus tutkii näytteen laboratoriossa.

SEULONTATESTIN TULOS

Seulontatestin tulos lähetetään seulontaan osallistuneelle postitse noin kuukauden kuluessa näytteen palauttamisesta. Tulos voi olla negatiivinen tai positiivinen. Negatiivinen eli normaali tulos tarkoittaa, että näytteessä ei havaittu verta. Positiivinen tulos tarkoittaa sitä, että seulontanäytteestä löytyi verta.

Seulontatesti on maksuton.

TIESITKÖ?

Yli yhdeksällä kymmenestä tulos on normaali. Tulos ei anna aiheutta tarkemmille tutkimuksille. Seuraava kutsu seulontaan tulee kahden vuoden kuluttua 74-vuotiaaksi asti. Jos kuitenkin on havaittavissa jatkuvia suolen toiminnan oireita, tulee aina ottaa yhteyttä lääkäriin.



Noin neljä osallistujaa sadasta saa positiivisen tuloksen. Se ei välttämättä ole merkki syövästä, mutta syyn selvittämiseksi tarvitaan tarkempaa tutkimusta. Samassa kirjeessä positiivisen tuloksen kanssa on

ohje yhteyden ottamisesta kotikunnan seulonta-hoitajaan. Seulontahoitajan kanssa sovitaan jatko-tutkimuksesta.

KOLONOSKOPIA

Jos seulontanäytteestä löytyy verta, tehdään useimmiten paksusuolen tähystys eli kolonoskopia. Kolonoskopiassa käytetään taipuisaa tähystintä. Sen yhteydessä voidaan ottaa koepaloja ja poistaa syöväälle altistavia limakalvomuutoksia eli polyppeja.

Kolonoskopia edellyttää suolen tyhjennystä etukäteen. Tutkimuspaikka antaa tarkat valmistautumisohjeet.

Kolonoskopia kestää noin puoli tuntia ja sen jälkeen pääsee kotiin.

Kolonoskopiatuskimus voi tuntua epämiellyttävältä. Lääketieteellisenä toimenpiteenä kolonoskopiaan liittyy myös haittojen, kuten verenvuodon mahdollisuus. Tällaiset tapahtumat ovat kuitenkin erittäin harvinaisia. Vakavia haittoja esiintyy noin yhdellä tuhannesta.

SUOLISTOSYÖVÄN SEULONNAN HYÖDYT JA HAITAT

Muiden seuluntojen tapaan suolistosyövän seulonnalla on hyötyjen lisäksi myös haittoja.

Hyötyjä

Seulonta vähentää suolistosyövästä johtuvia kuolemia. Nykytietämyksen mukaan seulonnan avulla voidaan alentaa suolistosyöpäkuolleisuutta noin kuummenneksella (15%) seulontaan kutsuttujen joukossa.

Seulonta havaitsee syövän varhaisemmassa vaiheessa kuin ilman seulontaa, jolloin hoidot ovat usein kevyempiä.

Seulonta voi paljastaa syövän esiasteen, joka poistamalla suolistosyöpä voidaan estää.

Seulontatesti tehdään itse kotona. Ajan voi päättää vapaasti.

Haittoja

- Seulonta ei löydä kaikkia syöpiä.

- Normaali seulontatuloks ei aina takaa, etteikö syöpä voisi myöhemmin kehittyä. Muutoksia voi tapahtua myös seulontakertojen välillä.

TIESITKÖ?

Suolistoseulontatesti FIT havaitsee vain veren, eivätkä kaikki polypit & syövät vuoda koko aikaa. Tämän vuoksi on tärkeää toistaa testi joka toinen vuosi, ja ottaa yhteyttä lääkäriin, jos havaitset oireita.

- Seulonta löytää myös polyppeja, joista ei olisi jatkossa haittaa.
- Suurin osa positiivisista tuloksista johtuu muusta syystä kuin syövästä. Jatkotutkimuksen ja sen tulosten odottaminen voi olla kuormittavaa.

LISÄTIETOJA:

www.suolistoseulonta.fi

www.kaikkisyovasta.fi



Suomen Syöpärekisteri